

Åtgärder för att informera om val inom pensionssystemet

Svar på uppdrag i regleringsbrevet 2016, delrapport

Datum 2016-05-26
Dok.bet. PID151741
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2016-144

Innehåll

Sammanfattning	3
Delrapporten 2016, lägesstatus i korthet	3
1 Inledning	4
1.1 Uppdraget 2016	4
1.2 Utgångspunkter för de identifierade åtgärderna 2015.....	4
1.3 Delrapporten 2016, uppbyggnad	4
2 Åtgärder för att underlätta individens systemval	5
2.1 En gemensam e-tjänst för planering av uttag av pension.....	5
2.2 Översyn för en bättre överblick kring behovet av skydd för familjen	6
2.3 En bättre förvald utformning av valen i hela pensionssystemet.....	6
2.4 Översyn av premiepensionens förval/tradlångförsäkring.....	8
2.5 Utökad informationsgivning vid vissa livshändelser	8
Föräldrakoll med pension.....	8
Tjänstepensionsguiden	8
Utlandsguiden	9
2.6 Översyn av framtida hantering av försäkringar med litet pensionskapital	9
3 Identifierade utmaningar och eventuellt behov av stöd från regeringen	11

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten har i regleringsbrevet för budgetåret 2016 fått i uppdrag att redovisa resultat och status för de åtgärder som myndigheten vidtagit för att klargöra vilka val som finns inom pensionssystemet samt underlätta för såväl sparare som pensionärer att få en samlad och tydlig bild över vilka olika val som finns inom pensionssystemet som helhet, när de olika valen kan göras och vad valen innebär för den enskildes sparande och pension.

De åtgärder som avses, beskrevs i den rapport Pensionsmyndigheten lämnade som svar på regleringsbrevet 2015.¹

Delrapporten 2016, lägesstatus i korthet

Lägesstatus gällande de identifierade åtgärderna för att hantera individens utmaningar vid systemval är följande:

Under hösten och vintern 2015/2016 genomförde Pensionsmyndigheten, i samarbete med Min Pension, en förstudie av en e-tjänst med arbetsnamnet Uttagsplan. Syftet med tjänsten är att hjälpa individen att planera och simulera alternativa uttag av pensionen. Förstudien levererade sin rapport i slutet av mars. Steg två i arbetet innefattar detaljering av krav på Uttagsplan samt en framtagen prototyp vid årsskiftet 2016/2017.

Pensionsmyndigheten genomför för närvarande förstudier för att adressera *föräldrakoll med pension, tjänstepensionsguiden* och *utlandsguiden*. Syftet med dessa tjänster är att ge bättre information om pensionen vid vissa livshändelser, exempelvis *föräldraskap*.

Myndigheten kommer under 2016 även att fortsätta argumentera för hur valarkitekturen för pensionssparare och pensionärer borde utformas. Här ingår bland annat att *uttag av pension bör vara livsvarigt som förval, individen själv bör initiera uttaget av pension samt en bättre förvald utformning för val av efterlevandeskydd*. Inom de föreslagna åtgärderna inryms även översyn av *framtida hantering av försäkringar med litet pensionskapital*, översyn kring åtgärder för att skapa *bättre överblick kring behovet av skydd för familjen* samt *översyn av premiepensionens förval/tradlivförsäkring (traditionell livförsäkring)*.

Generellt sett, utifrån alla områden, är det i dagsläget svårt att bedöma ett eventuellt behov av stöd från regeringen för att möjliggöra genomförbarheten. Orsaken är att flertalet förstudier inte är slutförda, några förstudier ännu inte har påbörjats samt att i de fall operativt arbete sker så har arbetet precis påbörjats. Myndigheten gör därför bedömningen att den kommer att ha ett bättre underlag för att kunna beskriva ett eventuellt behov av stöd från regeringen vid slutrapporten för regleringsbrevet i december 2016.

¹ Pensionsmyndighetens regleringsbrev 2015, Rapport: Information om vilka val som finns inom pensionssystemet.

1 Inledning

1.1 Uppdraget 2016

Pensionsmyndigheten har i regleringsbrevet för budgetåret 2016 fått i uppdrag att redovisa resultat och status för de *åtgärder* som myndigheten vidtagit för att klargöra vilka val som finns inom pensionssystemet samt underlätta för såväl sparare som pensionärer att få en samlad och tydlig bild över vilka olika val som finns inom pensionssystemet som helhet, när de olika valen kan göras och vad valen innebär för den enskildes sparande och pension.

De *åtgärder* som avses beskrevs i den rapport Pensionsmyndigheten lämnade som svar på regleringsbrevet 2015.² Uppdraget var där att analysera de valsituationer som pensionssparare och pensionärer står inför under sparandetiden, inför pensionering och under tiden som pensionärer. Vidare att lämna förslag på åtgärder för hur informationen och stödet till pensionssparare och pensionärer kan förbättras så att individen kan få en samlad och tydlig bild över vilka olika val som finns inom pensionssystemets alla delar, vad de olika valen innebär, när olika beslut kan fattas och vilka konsekvenser som de olika valen kan medföra för kvinnors och mäns sparande och pension. De beskrivna åtgärderna avsåg både Pensionsmyndighetens eget ansvarsområde samt möjliga samarbeten med andra aktörer. Uppdraget beaktade även de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i sin granskning Att gå i pension – varför så krångligt? (RiR 2014:13).³

1.2 Utgångspunkter för de identifierade åtgärderna 2015

De identifierade åtgärderna i svaret på regleringsbrevet 2015 avsåg de val som individer kan göra inom pensionssystemet (så kallade *systemval*) och inte individers livsval. Med begreppet *pensionssystemet* avses den allmänna pensionen, (inkomstpension och premiepension), tjänstepensionen och eget sparande till pensionen. Hur systemvalet i sig är utformat kallas för *valarkitektur* och kan skilja sig åt beroende på vilken del av pensionssystemet det handlar om. Rapporten har även tagit hänsyn till *livshändelser* som kan medföra ett systemval där det i dag finns behov av utökad information.

För att beskriva individens behov, kopplat till de val som individen behöver göra, utgår rapporten 2015 från behoven och valen i de olika livsfaserna *spara* (till sin pension) och *planera* (sitt uttag av pension) samt *leva* (med pension). Livsfaserna kan även vara parallella med varandra över tid. En individ kan till exempel ta ut pension (*leva* med pension) och fortfarande vara yrkesverksam (*spara* till pension).

1.2.1 Beaktande i åtgärderna utifrån kvinnors och mäns sparande och pension

Pensionssystemets konstruktion och dess valmöjligheter är könsneutralt utformade. Däremot har vi i rapporten 2015 tagit hänsyn till flera aspekter vid framtagandet av förslagen på åtgärder exempelvis till könsfördelningen i olika avtalsområden, att vissa livshändelser och systemval påverkas av eventuella skillnader i lönenivåer och familjesituationer samt till att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid under hela eller delar av yrkeslivet. Beskrivningarna av åtgärderna är därför i sig könsneutrala. Riktningen på vissa åtgärder medför dock möjlighet till mer medvetna val utifrån skillnader i lönenivåer och familjesituationer, såsom behovet av efterlevandeskydd eller inte. Vissa av åtgärderna hanterar delvis hur deltid kan kompenseras inom en familj.

1.3 Delrapporten 2016, uppbyggnad

Delrapporten beskriver kort förslagen på åtgärder samt även lägesstatus i arbetet med respektive åtgärd. I slutet av rapporten sammanfattas kort även de initialt identifierade utmaningarna samt eventuellt behov av stöd från regeringen.

² Pensionsmyndighetens regleringsbrev 2015, Rapport: Information om vilka val som finns inom pensionssystemet.

³ Riksrevisionens rapport: Att gå i pension – varför så krångligt? (RiR 2014:13).

2 Åtgärder för att underlätta individens systemval

2.1 En gemensam e-tjänst för planering av uttag av pension

Utifrån analyserna i arbetet med uppdraget i regleringsbrevet 2015, har myndigheten identifierat att det finns ett behov av en gemensam e-tjänst för planering av uttag av pension (hädanefter kallat *Uttagsplan*). Tjänsten innefattar individens möjlighet att samla in information kring pensionskapital från alla berörda aktörer. Vidare ger tjänsten individen en möjlighet att planera och simulera alternativa uttag av pensionen och att kunna se vilka fördelar och nackdelar dessa val innebär.

Tjänsten innefattar den allmänna pensionen (inkomstpension och premiepension) och individens samtliga tjänstepensionsförsäkringar. Tjänsten bör även inkludera eget sparande i form av IPS och privat pensionsförsäkring. Fokus ligger på fasen *planera* vilket innefattar cirka 560 000 individer.⁴

2.1.1 Lägesstatus⁵

Under hösten och vintern 2015/2016 genomförde Pensionsmyndigheten, i samarbete med Min Pension, en förstudie av e-tjänsten Uttagsplan. Förstudien levererade sin rapport i slutet av mars 2016.

Förstudiens syfte var att fördjupa kunskapen om kundernas behov av stöd vid planering av uttag av pension. Vidare hur behovet var kopplat till en digital tjänst för planering av pensionsuttag och till kundservicefunktioner i kompletterande kanaler. Förstudien innefattade även att beskriva aktuella förutsättningar för realisering av en sådan Uttagsplan.

Förstudien har omfattat en kundanalys, en branschanalys, arbete med riktlinjer och övergripande krav samt en juridisk analys med syfte att ta reda på grundläggande förutsättningar och frågeställningar för vidare analys. I arbetet har också ingått att föreslå tillvägagångssätt för fortsatt arbete.

Förstudien har bekräftat och fördjupat de slutsatser som dragits i tidigare granskningsrapporter och analyser om att det finns ett stort behov av att göra det enklare att planera sitt pensionsuttag. Individer upplever att det är svårt att planera sin pension. Analysen visar att de som närmar sig pensionsåldern vill kunna planera pensionen utifrån sina egna pensionsuppgifter och med en personligt anpassad vägledning. De vill även ha möjligheten att simulera olika uttag och besluta om uttag på ett och samma ställe. Som komplement önskar kunderna möjlighet att få stöd från kundservice om frågorna inte går att lösa i den digitala tjänsten.

Kundernas behov av en tjänst som hanterar helheten i deras pensionsinnehav inför uttag bekräftades även av branschen genom branschsamtal och i en hearing. Branschen uttryckte även att det var viktigt att säkerställa fördelar även för försäkringsgivarna, såsom minskad administration, färre onödiga samtal och fler kundinitierade kontakter i målgruppen.

Förstudiens slutsatser visar att tjänsten Uttagsplan ska vara kostnadsfri, oberoende (fri från vinstintresse), kunna visa och hantera hela pensionsinnehavet, vara präglad av höga krav på användbarhet, erbjuda en sömlös hantering av pensionen (lätt att röra sig inom verktyget, kunna röra sig mellan olika funktioner utan att behöva logga in och ut) samt erbjuda möjlighet till simulering i realtid. Tjänsten ska även kunna ge överblick och möjlighet att hantera pensionen genom livet som pensionär eller när man går ut och in i ett pensionärliv.

Förstudien har även definierat en rad användarrelaterade krav på hög nivå, varav de flesta är självklara ur kundens synvinkel. Det är exempelvis vägledning, simuleringsmöjligheter, helhet, enkelhet och individuell information. Analysen visar även att en rad juridiska frågor behöver hanteras och i vissa fall utredas vidare i arbetets nästa steg. Det innefattar även avtalsrättsliga frågor som projektet behöver hantera.

⁴ Källa: SCB, antal individer 60-64 år aug 2015
⁵ PID149812 Förstudierapport Uttagsplan v 1.0

Utifrån resultatet av kund- och branschanalyserna har Pensionsmyndigheten och Min Pension kommit överens om ett antal utgångspunkter för fortsatt arbete. Exempelvis att myndigheten ska driva nästa steg i arbetet gemensamt med Min Pension och att utvecklingen av Uttagsplan ska ske i nära samverkan med branschen.

I uppstartsfasen av steg två har därför en referensgrupp bildats med ca 10 försäkringsgivare. Vidare har ett antal av dessa försäkringsgivare anmält intresse att delta i de olika delarna i projektets fortsatta arbete. Målet för nästa steg i arbetet är framtagandet av en prototyp för uttagsplanering till årsskiftet 2016/2017. Prototypen ska vara testad mot kundbehov och avstämd med branschaktörer.

2.2 Översyn för en bättre överblick kring behovet av skydd för familjen

Utifrån de analyser som vi gjort, i uppdraget kring val av efterlevandeskydd, har myndigheten identifierat att individen har ett behov av bättre överblick av skyddet för familjen. Det innefattar att kunna simulera behovet av skydd för familjen, inklusive efterlevandeskydd inom pensionen. Orsaken till att området innefattas i förslagen på åtgärder har sin bakgrund i att tjänstepensionskapitalet för de allra flesta är det största sparandet. Vidare att det avser en stor andel av individens och/eller hushållets framtida inkomst som pensionär. Därför ser myndigheten ett behov av en översyn kring hur vi och resten av branschen skulle kunna utforma en bättre överblick gällande behovet av skydd för familjen.

För att underlätta för individerna att göra rationella val kan ett alternativ vara att skapa en liknande tjänst som Uttagsplan. Där skulle individen ha en möjlighet att samla in information om sitt efterlevandeskydd från alla berörda aktörer och därefter se vilken ersättning det skulle ge till efterlevande. Tjänsten bör även ge individen möjlighet att simulera alternativa lösningar för efterlevandeskyddet och bedöma om individen är under- eller överförsäkrad. När valen är gjorda bör individen på ett enkelt sätt ha möjlighet att kommunicera de önskade förändringarna i sina försäkringar till de berörda aktörerna.

Produkter som bör innefattas av tjänsten

Tjänsten bör innefatta efterlevandeskyddet i det allmänna pensionssystemet, inklusive premiepensionens efterlevandeskydd samt individens alla tjänstepensionsförsäkringar. Tjänsten bör även inkludera individens eget sparande, IPS samt privat pensionsförsäkring. Fristående försäkringar som avser ren riskförsäkring (livförsäkringsskydd) från andra försäkringsgivare utöver banker och tjänstepensionsbolag bör också ingå.

2.2.1 Lägesstatus

Myndigheten har identifierat att de resurser som behövs för att utveckla tjänsten sammanfaller i stort med de resurser som arbetar med tjänsten Uttagsplan. Det innebär att oavsett när vi genomför förstudien, så kan utvecklandet av tjänsten sannolikt ske först efter utvecklandet av Uttagsplan. Det finns även många områden som kräver likvärdig utveckling, såsom informationsöverföring och kundkrav. Förstudie är för närvarande inte planerad eller tidsatt.

2.3 En bättre förvald utformning av valen i hela pensionssystemet

Idag har individen möjlighet att skjuta upp sitt uttag av tjänstepension. Analyser visar dock att det innebär ett arbete för individen att hålla koll på att flytta fram det första uttagstillfället och att hålla det framflyttat. Det gäller i synnerhet om individen måste administrera flera tjänstepensioner och dessutom från olika försäkringsgivare. Myndigheten konstaterar även att uttaget av allmän pension har fått en allt större spridning i åldrarna och nu blir uttagen både tidigare och senare. Myndigheten ser därför fördelar med att individen, generellt sett, själv initierar uttaget av pensionen.

Idag kan en individ behöva välja till eller från ett återbetalningsskydd inom ett avtalsområde med flera pensionsdelar, exempelvis hos valbara eller icke valbara försäkringsgivare. Det kan innebära att det finns ett

förvalt återbetalningsskydd i en försäkring som individen kan välja bort, medan det motsatta gäller för en annan del av försäkringen och då med en annan försäkringsgivare.⁶ Det skiljer även mellan olika avtalsområden när det gäller återbetalningsskydd som i vissa fall är förvalt respektive inte förvalt. Inom två avtalsområden behöver individen kontakta valcentralen, medan det kräver kontakter med respektive försäkringsgivare för att initiera ändringar inom de andra avtalsområdena.

Det gäller även för fler val inom pensionssystemet, vilket medför att individen kan ha svårt att ta till sig vad de måste göra i valsituationen, samt att det kan vara svårt att få en överblick av de valda lösningarna i hela pensionssystemet. Det gäller i synnerhet om individen inte fullt ut är medveten om vad ett temporärt uttag av pensionen kan få för konsekvenser efter en tid som pensionär, då pensionen (inkomsten) kan sjunka drastiskt.

Pensionsmyndigheten har inga synpunkter på *när* individens uttag av pension ska ske utan åtgärderna baseras istället på *hur* uttaget bör ske samt på *hur* en förvald utformning bör hanteras. Därmed riktar vi åtgärderna mot valarkitektens konstruktion vid uttag av pension. Myndigheten har inga synpunkter gällande *vad* individen ska välja i en valsituation. Åtgärderna beskrivna nedan är istället riktade mot valarkitektens konstruktion vid val inom pensionssystemet, alltså *hur* individen ska agera för att initiera ett val:

1. Ett livsvarigt uttag bör vara förvalt vid nyval och omval av tjänstepension.

Vid uttag av pension via *Uttagsplan*, bekräftelsebrev eller ansökningsblanketter, bör livsvarigt uttag vara förvalt. Det bör gälla oavsett försäkringsgivare, avtalsområde och pensionsprodukt. Det innebär att om individen under livsfasen *spara* har angett ett framtida uttag på exempelvis 5 år för en försäkring, behöver individen återigen vid uttaget bekräfta att den önskar annat uttag än livsvarigt. Ett tröskelvärde bör finnas för en effektiv utbetalning av försäkringar med litet pensionskapital.

2. Myndigheten ser generella fördelar med att individen själv initierar uttag av sin pension istället för att ett avtal per automatik förutbestämmer att ett uttag bör ske vid en viss ålder. Det är därmed viktigt att säkerställa att individen blir medveten om alla pensionsförsäkringar som kan vara berörda av uttaget.

Myndigheten anser även att individen ska kunna ”känna igen sig” vid uttag av pension. Det vill säga att individen får likvärdig valutformning och information från alla aktörer i de fall uttag av pension inte sker via *Uttagsplan* som vi beskrivit ovan. Det omfattar även formulär för nyval, omval, kompletteringar, ansökningshandlingar och uttagsbekräftelser.

3. Individen ska antingen välja till eller välja bort återbetalningsskydd vid nytecknande eller omval av försäkringsgivare, oavsett pensionsprodukt eller koncept. Myndigheten ser här att det finns behov av en vidare analys för att kunna ange vad som lämpar sig bäst som förvalt alternativ, att välja till eller välja bort återbetalningsskydd.

2.3.1 Lägesstatus

Åtgärderna kräver i vissa fall branschsamarbeten, där Pensionsmyndigheten är en av aktörerna. Flera av de beskrivna åtgärderna är beroende av beslut från arbetsmarknadens parter.

Regeringen tillsatte i februari 2016 två så kallade processledare, Göran Hägglund och Göran Johnsson, för pensionsgruppens projekt om ett längre arbetsliv. Processledarna ska leda samtal med arbetsmarknadens parter i syfte att komma framåt i frågan om ett längre arbetsliv.⁷ Processen omfattar inte alla ovan beskrivna åtgärder, som är föreslagna av Pensionsmyndigheten, men utfallet av ovanstående process har en stor påverkan på om och hur myndigheten behöver arbeta vidare inom detta område.

⁶ Avser Avtalsområdet PA03.

⁷ <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/02/goran-haggglund-och-goran-jonsson-leder-samtal-med-parterna-om-ett-langre-arbetsliv/>

Myndigheten kommer under 2016 även att fortsätta argumentera för hur valarkitekturen för pensionssparare och pensionärer borde utformas. I arbetet kommer utfallet av ovan beskrivna process att beaktas. Inom vissa andra områden krävs sannolikt en förstudie, exempelvis kring förvald lösning för återbetalningsskydd.

2.4 Översyn av premiepensionens förval/tradlivförsäkring

Inom den allmänna pensionen finns AP7 Såfa för de individer som inte vill välja fonder inom premiepensionen samt för dem som vill välja just den fonden. Vid uttag av premiepensionen, och även tiden därefter, finns valmöjligheten att flytta sitt premiepensionskapital till Pensionsmyndighetens traditionella livförsäkring eller att låta det ligga kvar i fondförsäkringen. Valet gäller även för de individer som har sitt premiepensionskapital i AP7 Såfa. Det innebär att pensionsspararna i samband med sitt pensionsuttag gör ett val, aktivt eller inte, mellan två olika förvaltningsformer.

För individen kan det vara svårt att förstå innebörden av valet av förvaltningsform vid uttag av premiepension och varför valmöjligheten skiljer sig mellan faserna *spara* och *leva*. Därför föreslår myndigheten en översyn av premiepensionens förval/tradlivförsäkring.

Eventuella förändringar av systemvalen och valarkitekturen inom premiepensionssystemets förvaltningsalternativ och förvaltningsformer kräver regelverksförändringar. Här ingår överväganden om övergångsregler för befintlig lösning.

2.4.1 Lägesstatus

Utredningen om ett reformerat premiepensionssystem, som ger sitt svar till regeringen senast den 3 september 2016, har beröringspunkter med området.⁸ Utfallet av utredningen har påverkan på om myndigheten behöver arbeta vidare inom området och i så fall kring vilka delområden. Myndigheten kommer att avvakta utfallet från utredningen och därefter besluta om fortsatta analyser krävs.

2.5 Utökad informationsgivning vid vissa livshändelser

Myndighetens analys pekar på att det kan vara svårt att förstå hur vissa livshändelser påverkar den framtida pensionens storlek oavsett om livshändelsen medför ett systemval eller inte. Myndigheten ser därför att det finns ett behov av ökad information genom exempelvis tumregler, simuleringsmöjligheter och checklistor för vissa målgrupper och vid vissa livshändelser. Fokus ligger på faserna *spara* och *planera* vilket innefattar cirka 5 500 000 individer.⁹

De målgrupper som vi har identifierat i analysen är nuvarande och blivande småbarnsföräldrar, personer som planerar att flytta utomlands eller har bott utomlands med avsikt att studera eller arbeta samt individer som saknar tjänstepension eller har tjänstepension och behöver hjälp att med att förstå sin tjänstepension.

2.5.1 Beskrivning av åtgärderna

Föräldrakoll med pension

Föräldrakoll med pension, är en tjänst som ger individen möjlighet att förstå *om* och *hur* deltidsarbete kan påverka den framtida pensionens storlek. Tjänsten är också kopplad till möjligheterna att kompensera mellan föräldrar, exempelvis vid överföring av barnårs- och premiepensionsrätter. För att uppnå syftet krävs ett samarbete mellan Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan och andra aktörer.

Tjänstepensionsguiden

Tjänstepensionsguiden ska ses som ett neutralt informationsnav kring tjänstepension som hjälper individen att se vikten av att ha och konsekvensen av att inte ha tjänstepension, exempelvis småföretagare. Tjänsten

⁸ Utredningen om ett reformerat premiepensionssystem 2014:107 och dir. 2015:76

⁹ Källa: Pensionsmyndigheten samt SCB, antal individer 60-64 år aug 2015

ska vara ett komplement till det informationsarbete valcentraler, arbetsgivare och fackliga organisationer redan gör. Guiden bör vara i form av en e-tjänst där vägledningen sker i checklistor vilka beskriver kompensation av tjänstepension. För att ytterligare hjälpa till med tjänstepensionsfrågor inkluderar tjänsten även de som idag har tjänstepension (både kollektivavtal eller individuell), byter arbetsgivare eller sysselsättning eller som just ska börja tjäna in till tjänstepensionen i sitt första arbete.

Utlandsguiden

Rörligheten över landsgränserna har ökat allt mer de senaste årtiondena. Det gäller både invandring och utvandring där jobb och studier är två orsaker till migration. Utlandsguiden innefattar lättillgänglig och samlad information om att planera för arbete utomlands, bosätta sig utomlands eller ta ut pension vid bosättning utomlands. Det finns även ett behov av att få information om vad som händer med intjänad pensionsrätt i Sverige vid flytt utomlands. Tjänsten kan även innefatta annan information, exempelvis om sjukvård och skatt i andra länder.

2.5.2 Lägesstatus

Som en del i åtgärderna genomför myndigheten redan idag riktade kampanjer till de berörda målgrupperna. För närvarande pågår även förstudier av alla tre tjänster beskrivna ovan. Samtliga förstudier är planerade att vara klara innan 1 september 2016.

Framtagandet av tjänsterna kräver samarbeten inom branschen, mellan myndigheter och med intresseorganisationer för att nå individen där individen *är* tillika *när* individen är mottaglig för informationen. Det kan till exempel handla om att etablera eller utveckla samarbeten med andra myndigheter, verksamt.se, redovisningsbyråer, företagarföreningar, fackförbund, universitet och högskolor samt aktörer som erbjuder pensionsförsäkringar.

2.6 Översyn av framtida hantering av försäkringar med litet pensionskapital

Allt fler försäkringar i den allmänna pensionen och tjänstepensioner i fribrev innehåller ett litet pensionskapital. Orsakerna är många men kan bland annat vara kopplade till att individer byter mellan avtalsområden under sitt yrkesliv och/eller att avtalsområdet i sig har förändrats vilket skapar nya försäkringar. En annan orsak är att globaliseringen innebär att allt fler utländska medborgare kommer att ha arbetat en kort tid i Sverige, till exempel medborgare utanför EU som är säsongsarbetare i Sverige.

Fokus ligger på alla faser, *spara*, *planera* och *leva* vilket innefattar cirka 7 600 000 individer.¹⁰

Förslagen på områden som analysen bör beakta var:

- Att skapa enklare möjligheter för engångsutbetalningar av allmän pension och tjänstepension, direkt efter intjänandet eller vid pensionering, för medborgare från andra länder som är yrkesverksamma en kortare tid i Sverige.
- Införa en högre kvalifikationsgräns för den allmänna pensionen med avseende på pensionsrätter. Där ”alla år räknas” men där exempelvis en viss volym av inbetalda pensionsrätter styr från och med *när* ”alla år” ska räknas.
- Individen ska lättare kunna slå samman tjänstepensionsförsäkringar i fribrev med ett litet pensionskapital. Här avses i första hand sammanslagning av tjänstepensionsförsäkringar som ligger inom samma försäkringsgivare och avtalsområde för att minimera försäkringsavgifterna.

Myndigheten ser att analysen även bör adressera vad vi bör räkna som ett ”litet” pensionskapital.

¹⁰ Källa: Pensionsmyndighetens Framtidsbild avseende livsfaser.

2.6.1 Lägesstatus

Som en del i arbetet har myndigheten startat en förstudie för att analysera möjligheten till engångsutbetalningar vid uttag av garantipension, inkomstpension och premiepension. Målgruppen i förstudien är de individer som har en mycket liten pensionsbehållning. Med engångsutbetalningar avses i detta fall både ett engångsbelopp (för allt pensionskapital på en gång) eller årliga engångsbelopp. Förstudien planeras vara klar under 2016.

Åtgärderna kräver i vissa fall branschsamarbeten, där Pensionsmyndigheten är en av aktörerna. Flera av de beskrivna åtgärderna är beroende av beslut från arbetsmarknadens parter. Även inom detta område finns utredningar och lagförslag som har direkta och indirekta kopplingar till de områden som beskrivs ovan. Det innefattar Tjänstepensionsbeskattningsutredningen¹¹ samt Utredningen om intjänande och bevarande av tjänstepension¹². Utfallet av utredningarna har påverkan på om myndigheten behöver arbeta vidare inom området och i så fall kring vilka delområden. Myndigheten kommer att arbeta vidare med förstudien kring engångsutbetalningar, men kommer att avvakta utfallet från utredningarna och därefter besluta om fortsatta analyser krävs.

¹¹ Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna SOU 2015:68

¹² Genomförande av direktivet om intjänande och bevarande av tjänstepension Dir. 2015:45

3 Identifierade utmaningar och eventuellt behov av stöd från regeringen

Åtgärderna innefattar information från och mellan myndigheter samt mellan myndigheter och försäkringsgivare. Det innebär både myndighets- och branschgemensamma samarbeten samt i vissa fall regelverksförändringar. Arbetet involverar även samarbetsorgan inom branschen.

Flera av de beskrivna åtgärderna är beroende av beslut från arbetsmarknadens parter. Pensionsmyndigheten arbetar idag i första hand utifrån att realisera åtgärderna genom bransch- och myndighetssamarbeten.

För flera av de beskrivna åtgärderna har arbeten och förstudier påbörjats. Stor kraft i arbetet har initialt lagts på att starta upp arbetet med Uttagsplan, där vi ser en stor direkt hjälp för individen. Steg två i arbetet innefattar detaljering av krav på Uttagsplan samt en framtagen prototyp vid årsskiftet 2016/2017.

Myndigheten kommer under 2016 även att fortsätta argumentera för hur valarkitekturen för pensionssparare och pensionärer borde utformas samt fortsätta arbetet med förstudier inom olika områden.

Generellt sett, utifrån alla områden, är det i dagsläget svårt att bedöma ett eventuellt behov av stöd från regeringen för att möjliggöra genomförbarheten. Orsaken är att flertalet förstudier inte är slutförda, några förstudier ännu inte har påbörjats samt att i de fall operativt arbete sker så har arbetet precis påbörjats. Myndigheten gör därför bedömningen att den kommer att ha ett bättre underlag för att kunna beskriva ett eventuellt behov av stöd från regeringen vid slutrapporten för regleringsbrevet i december 2016.